

Apostolaat

Inleiding

De redactie vond het nodig, dat in dit blad een bezinning plaats vond over het *apostolaat*. Het is inderdaad niet overbodig. Want in de laatste decennia is deze zaak met kracht aan de orde gesteld. Vele factoren hebben daaraan meegewerkt. Deze zijn niet zo gemakkelijk in hun veelheid en eenheid te vatten.

Gewezen kan worden op het hernieuwd onderzoek van het nieuwe Testament, op de ontdekking van allerlei grondnotities van het zijn der Kerk op deze aarde, op de ontmoeting van kerken in allerlei internationale verbanden, op de ommekeer van het religieus subjectivisme naar een zoeken van de grote verbanden van het Koninkrijk Gods, het handelen van God met deze wereld. En verder kan gewezen worden op de grote ontkerstening die Europa tot in de vezels van haar bestaan heeft aangetast en de afnemering van de werfkracht van het Evangelie in de moderne samenleving. Voeg daarbij het nihilistisch denken waarin de geest van deze tijd ademt en u zult toegeven dat het noodzakelijk is, dat de bezinning in deze zaken geoorloofd en geboden is! Het is mogelijk dat de diepste achtergronden nog niet genoemd zijn, maar deze komen wel aan de orde in de conclusie die na ons onderzoek hopelijk gevonden zijn.

Het woord *apostolaat* is in ons land in gebruik gekomen door dr. H. Kraemer en zijn beweging voor vernieuwing genaamd '*Gemeenteopbouw*'. Dr. Berkhof wijst er in zijn '*De apostolaat de kerk*' op, dat het woord *apostolaat* hier een andere betekenis krijgt dan in de oude kerk, waar het woord *apostolaat* niet voorkomt, maar wel het woord '*apostolisch*'. In het woord apostolisch, dat vanuit de geloofsbelijdenis een wandeling gaat maken door de kerkgeschiedenis, is uitgedrukt '*het gebouwd zijn van de kerk op het fundament van apostelen en profeten*'. Later wordt dit gebruikt om het primaat van de Paus te funderen. Tegenwoordig wordt het woord gebruikt om de roeping van de kerk in deze wereld te onderstrepen.

Wij gebruiken voorlopig het woord *apostolaat*, zonder daarmee te verklaren dat dit woord naar zijn inhoud, zoals dat door velen in deze tijd wordt gebruikt, voor onze rekening wordt genomen. Voor de inhoud van het *apostolaat* is het onontkoombaar dat wij eerst een duidelijk inzicht krijgen in het woord apostel. Van bijzonder belang is de bestudering van het instructieve artikel van K.H. Rengstorf. In het Grieks betekent '*apostolos*' het '*gezonden zijn door de staat*', van een leger, van kolonisten met een bepaalde taak en een bepaalde opdracht. Hierbij valt de nadruk niet op de 'vertegenwoordiging en de autorisatie', maar het passieve '*van het gezonden zijn*'. Uit het gebruik is duidelijk dat het zelfstandig naamwoord '*apostolos*' zijn afkomst van het adjectivum nog met zich draagt. De Grieken hadden het woord '*apostolos*' ook niet nodig, omdat zij andere woorden tot hun beschikking hadden om een gezant aan te duiden. Denk maar aan '*aggelos*', '*kèrux*' en '*presbeutès*'. Wij moeten daarom het woord '*apostolos*' niet verklaren uit het Grieks, maar uit het Hebreeuws. Het woord '*sjalisch*' of '*sjaloesch*' is de Oudtestamentische parallel van het Nieuwtestamentische '*apostolos*'. In de Syrische Kerk werd de '*apostolos*' '*sjelicha*' genoemd, daarmee is de semietische afkomst van dit woord naar zijn grondbetekenis verzekerd.

Het *apostolaat* duidt aan een opdracht (welke dan ook maar) die op een bepaalde afstand van de opdrachtgever moet worden uitgevoerd. Bij deze opdracht valt alle nadruk op de *autorisatie* door de opdrachtgever. De inhoud van de opdracht is vrij bijkomstig. Deze kan ook zijn om religieuze waarheden te verkondigen, maar ook om bepaalde financiële zaken te regelen.

Het woord is dus van huis uit niet religieus geladen. Dat ligt aan de opdrachtgever. Wij hebben dit woord te plaatsen in de juridische sfeer. De '*sjalisch*' of '*apostolos*' is de vertegenwoordiger in persoon en rechten van zijn opdrachtgever. De rabbijnen vatten dit samen in het bekende woord: een afgezant van een mens is als deze zelf. Deze '*sjalisch*' voert maar niet mechanisch een bevel uit, maar is welbewust in de opdracht en vertegenwoordiging betrokken. Sabotage is mogelijk, ongehoorzaamheid evenzo, maar ook dan blijven de handelingen van deze '*sjalisch*' van kracht. Vandaar het woord: God heeft een welgevallen in een '*sjalisch*', die voor zijn zaak zijn leven waagt. Een '*sjalisch*' wordt behandeld als een zender. Denk maar aan Abigaïl, die de gezanten van David de voeten wast, waarmee zij zeggen wil, dat zij Davids vrouw wil worden.

Behalve een persoon kan een '*sjalisch*' ook meerdere personen, ook gemeenschappen of gemeenten vertegenwoordigen. Zo is het gewoon dat een '*sjalisch*' het besluit van een gerechtshof overbrengt en uitvoert, dat hij door het Sanhedrin wordt afgevaardigd naar de Diaspora, hetzij de Joodse gemeenschappen in de diaspora te visiteren op hun religieuze handelingen. Als Paulus in Handelingen 9 brieven van de Hogepriester krijgt, hebben wij aan deze autorisatie te denken. Merkwaardig is ook dat de zendelingen uit de Farizeeën en Schriftgeleerden (Matth 23: 15) nooit '*sjelachim*' worden genoemd. Daaruit blijkt dus, dat er nimmer voordat Jezus apostelen aanstelde, mensen met een missionaire taak '*sjelachim*' werden genoemd. Men was dit niet gewoon. K. Rengstorf wijst in Th.W. uitvoering aan, dat het bepaald een misverstand is, wanneer men meent, dat Paulus ook voor zijn bekering reeds een '*sjalisch*' was (een verkondiger van zijn voorvaderlijke religie) in dienst van het sanhedrin. De Joden hadden geen missionair vuur. Waar deze zending wel aanwezig was, is deze alleen te verklaren uit de loongedachte. Alleen de priesters heten '*sjelachim*'. Zij zijn niet door het volk gevolmachtigd, maar door God. Ook de grootste der profeten werden door de rabijnen '*sjelachim*' genoemd, omdat zij wonderen deden die alleen God voorbehouden zijn.

Tenslotte zij in dit verband opgemerkt, dat de rabijnen de profeten geen '*sjelachim*' noemden. Dit is wellicht te verklaren door transcenderende tendenzen en rationalistische begrenzing. Uit dit alles valt te concluderen dat het nieuwe Testamentische '*apostolos*' alle openheid behoudt om het te vullen met wat wij daar vinden. Immers het is duidelijk dat '*apostolos*' meer de vorm en de structuur dan de inhoud bepaalt. Willen wij deze vorm inhoudelijk bepalen, dan moeten wij bij het '*sjalisch*' van het latere Jodendom zijn.

Het nieuwe Testament

Een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een '*apostolos*' dan die hem gezonden meerder is dan die hem gezonden heeft. Hier lezen wij, dat de '*apostolos*' met de vertegenwoordiging van de personen en zaak van de Heere rechtsgeldig is belast. Daarmee is niet gezegd dat de omtrek van de apostel in het Nieuwe Testament altijd even duidelijk is. De naam '*apostolos*' toch wordt niet alleen voor het twaalfstal gereserveerd. Willen wij samen verder zoeken naar de grond en den de inhoud van het *apostolaat*, dan hebben wij in de eerste plaats te letten op '*het gezonden zijn van de Heere Jezus*'. Immers daarop valt in de Evangelieën alle nadruk. De volmacht van de apostelen is uitdrukkelijk gegrond in de *volmacht*, die de Vader Jezus heeft gegeven en hun zending in de zending waarmee de Vaders Jezus gezonden heeft.

‘Gelijkerwijs de Vader Mij Zendt, zend ik ook u.’ Jezus is door de Vader gezonden. Johannes wordt niet moe dit op allerlei wijzen te beschrijven. Maar niet alleen Johannes, ook de andere evangelisten leggen de nadruk op het gezonden zijn *van Jezus*. In alle Evangelie klinkt : ‘Wie U (dat zijn de door Jezus gezonden) ontvangt, die ontvangt Mij en die Mij ontvangt, die ontvangt Hem die Mij gezonden heeft’. In de Hebreeënbrief wordt genoemd de ‘*apostolos kai archiereus tes hozolagias emoon*’. In geheel enige zin wordt Jezus hier ‘*apostolos*’ genoemd. Door Hem heeft de Vader afdoende gesproken. Hij sluit de openbaring af.

Jezus, als Gezondene spreekt het woord van de Vader, doet het werk in opdracht van de Vader, predikt met het doel, dat Zijn zending zal worden onderkend en geloofd, is de openbaring van de Vader, is een met de Vader. Het is een onafgebroken beroep op de Vader. Hij vertegenwoordigt de Vader, Hij leidt tot de Vader. Jezus doet zijn werk hier op aarde, is bezig met deze wereld met het gezicht op de Vader. Voor de fundering van het werk is uit theocentrisch gezichtspunt beslissend dat Hij straks door middel van Zijn apostelen op deze aarde Zijn werk laat doen, en ook door Zijn Kerk nog altijd laat doen!

De discipelen

Aanvankelijk worden de apostelen *discipelen* of ‘*mathetai*’ genoemd. Dit hebben zij gemeen met alleen die de Heere Jezus volgen. Toch is discipel meestal de uitdrukking voor de latere apostelen. Het mocht dan gewoon zijn, dat een rabbi door leerlingen omgeven werd, bij Jezus is dit het uitzonderlijke, dat het behoren tot Hem als ‘*mathetai*’ niet het gevolg is van een eigen beslissing noch ook van uitzonderlijke begaafdheid, maar van het roepen van de Heere Jezus zelf! Aan zijn *initiatief* is het te danken dat zij Zijn leerlingen zijn en blijven! In Zijn onmiddellijke omgeving krijgen zij almaar les. Aan eigen werkzaamheid wordt geen aandacht geschonken, hoewel de velden wit zijn om te oogsten. Wanneer Petrus een- en andermaal initiatieven neemt, blijken dat verkeerde initiatieven te zijn, waarover Hij bestraft wordt. In de tijd van hun ‘*mathetai*’ zijn, worden zij voorbereid op het *apostolaat*. Willen zij apostelen zijn, dan is eerst nodig als discipelen boete, geloof en gehoorzaamheid te beoefenen. Daarom zijn de latere ‘*apostoloi*’ eerst ‘*mathetai*’. Niet alle ‘*mathetai*’ zijn apostelen.

Deze twaalf discipelen krijgen een opdracht (Matth. 10 vers 1, 2, Marcus 6 vers 7 en Lucas 9 vers 1). In Matth. 10 vers 1 en 2 lezen wij dat Jezus zijn twaalf discipelen tot zich roept en hen macht geeft over de onreine geesten om deze uit te werpen en om alle ziekte en kwaal te genezen. Onmiddellijk daarop wordt ons gemeld de namen van de twaalf discipelen, die hier apostelen worden genoemd. Merkwaardig is dat daaraan vooraf gaat niet alleen het roepen, maar ook het meedelen van de macht of autoriteit (‘*exousia*’). Daardoor alleen zijn zij tot apostelen verklaard. Hetzelfde wordt ons in Lucas 6 vers 12v gezegd dat Jezus de macht doorbrengt in het gebed, daarna de discipelen tot zich roept en uit hen twaalf kiest, die Hij ook apostelen noemde. Hun taak is tot de verloren schapen van het huis Israëls te gaan en te prediken: Het koninkrijk Gods is nabij gekomen.

Met deze ‘*exousia*’ zullen zij de zieken genezen, de melaatsen reinigen, de doden opwekken, het duivelenrijk in opschudding brengen. De vrede van het messiaanse rijk brengen zij mee en mogen zij uitdelen. Zij brengen de grote schifting teweeg door hun met de Heilige Geest geladen prediking. Wie deze prediking verwerpt, gaat een oordeel te gemoed, dat het oordeel van Sodom zal overtreffen. Het duivelenrijk in opschudding gebracht, zal alle kerkelijke en staatkundige machten organiseren. Hun prediken en hun belijden zal uiterst veel lijden meebrengen. Maar de vrees daarover mag niet overheersen. Immers alleen Hij die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel is te vrezen. Maar Hij staat ook voor Zijn gezonden in! Zelfs de haren van hun hoofd zijn geteld. Hun belijdenis van de Christus voor de mensen zal gevolgd worden door de belijdenis van de Vader.

Deze prediking is zo radicaal, dat alle verbanden op aarde worden doorsneden. Bloedverwantschap, vriendschap, zij worden allen ondergeschikt gemaakt aan de doorbraak van dit Koninkrijk!

Wanneer de apostelen terugkeren, worden zij weer *discipelen* genoemd. Het is dus een voorlopige opdracht geweest, die later wordt herhaald en uitgebreid. Immers de herhaling blijkt uit het hogepriesterlijk gebed, waar Christus bidt: 'Gelijk Gij Mij gezonden hebt in de wereld, heb Ik ook hen gezonden in de wereld'. De zending blijft hetzelfde, alleen de opdracht wordt uitgebreid tot *alle* volkeren. Alle volken moeten zij tot discipelen maken door hen het Evangelie te verkondigen. Daarbij moeten zij hen leren onderhouden alles wat Jezus hun geboden had. Daartoe zullen zij de Heilige Geest ontvangen, opdat zij getuigen van de dood en de opstanding van Christus kunnen zijn te beginnen vanaf Jeruzalem. De opdracht is door deze woorden in de wereldwijde verbanden gesteld, maar ook gefundeerd in de dood en opstanding van Christus. Aan de verberging van de Messias in de Evangelien is een einde gekomen. Zij behoeven niet meer in het oor te fluisteren, maar mogen het nu vrijuit van de daken verkondigen (zie Ridderbos, Ap. Kerk p 47 ev).

Door dit *apostolaat* is het heil Gods via de stroomversnelling door Abraham en zijn nageslacht opnieuw gesteld in de uitgang tot alle volken. Hier vinden alle profeten van het Oude Testament hun uitgang en voorlopige vervulling. Hier komen de einden der aarde binnen het gezichtsveld. Hier begint de vernieuwde greep van de Heere naar deze wereld. Hier gaat niet al een in vervulling dat alle volken zich naar Jeruzalem zullen keren, maar omgekeerd dat de het Woord des Heeren (*'thorah'*) zal gaan tot alle volken.

De twaalfen

Daarvoor gebruikt de Heere een twaalfstal mensen. Na jaren '*mathetai*' te zijn geweest, worden zij door de Heere definitief tot *apostelen* bestemd. Als getuigen van Zijn opstanding worden zij de wereld ingezonden. Kenmerkend voor het *apostolaat* is, dat zij allen *getuigen* van de opstanding zijn en met Jezus van het begin af geweest zijn. Dit is belangrijk voor het *apostolaat* van deze tijd. Omgekeerd is het niet waar. Dat wil zeggen dat het niet waar is, dat allen die van het begin af met Jezus geweest nu ook Zijn apostelen zijn. Het apostel zijn brengt wel met zich mee dat zij van het begin af met Jezus zijn, maar heeft zijn grond in de verkiezende handeling van de Heere zelf.

In deze verkiezing speelt het *twaalfstal* een beslissende rol. Twaalf stammen Israëls roepen om twaalf vertegenwoordigers van de Kerk in het Nieuwe Testament. Deze twaalf apostelen zullen zitten op twaalf tronen, oordelend de twaalf geslachten Israëls. Hun voorlopige bestemming mochten de verloren schapen van het huis Israëls zijn, hun uiteindelijke bestemming ligt in de vertegenwoordiging van het nieuwe volk van God, dat weliswaar in Israël zijn grondvormen vond, maar dat nu vergaderd wordt uit al de geslachten, talen, natiën en tongen. Zij spelen niet alleen een rol in het verleden, maar ook in het heden en zullen dat ook doen in de toekomst. In Openbaring 7 wordt ons gesproken van de twaalf maal twaalfduizend verzegelden uit de twaalf stammen van Israël. Het nieuwe Jeruzalem heeft twaalf fundamenten en twaalf poorten, enz.

Deze twaalf apostelen hebben een grote plaats in de heilshistorische wending van het heil van Israël uit naar de heidenen, maar ook in de voleinding. Wie deze eigen plaats van de twaalf over het hoofd ziet, verspert zichzelf toegang van het verstaan van de Heilige Schrift op een beslissend punt. Dat wil niet zeggen dat het beeld van de apostel in het Nieuwe Testament altijd en overal even helder en scherp is. Immers een groter aantal dan de *twaalven* dragen de apostelnaam. Al komt dit niet in de Statenvertaling altijd even duidelijk tot uiting, in 2 Cor. 8 vers 23 worden enkele broeder *afgezanten der gemeenten* genoemd. Zij zijn dus belast met een bepaalde zending. Dit kan heel neutraal zijn, zoals wij boven reeds zagen. Zo wordt in Fil. 2 vers 26 Epafroditus, de afgezondene van de gemeente genoemd. Ook is dit hier weer voor een bepaalde taak.

Anders wordt het wanneer Barnabas een- en andermaal (Hand. 4 vers 4 en 14) apostel wordt genoemd. Ook wanneer Andronikus en Junias in Rom. 16 vers 7 als vermaard (in aanzien) onder de apostelen worden vermeld en ook Jacobus de broeder des Heeren als een vooraanstaand apostel wordt gewaardeerd in het begin van de Handelingen. Dan blijkt het dat deze mensen niet een formele opdracht hebben, maar in het Evangelie met de anderen strijden. Ook is het nog de vraag of wij ook in 1 Cor. 15. te denken hebben aan een bredere kring. Voor zover al deze mensen in het Evangelie arbeiden en de naam van apostel spaarzaam dragen, blijkt dat zij getuigen zijn van de verhoogde Christus en hun opdracht rechtstreeks van Christus hebben ontvangen.

Deze mensen zouden wij wat hun werk betreft tegenwoordig *zendelingen* noemen. Hoe moeilijk ook de vragen zijn die hier te stellen zijn, toch wordt het apostel zijn in het Nieuwe Testament niet bepaald door dit woord in de meer bredere zin, maar vanuit het *twaalfal*. Het is mogelijk dat er verschil in inzicht bestaat ten aanzien van het verkiezen van Matthias als opvolger van Judas, dan wel dat men erop wijst dat de verhoogde Christus rechte lijn zonder enige tussenkomst van Zijn apostelen een nieuwe apostel verkiest n.l. Paulus. Het is toch niet onwaarschijnlijk dat de apostelen van meet af aan zo onder de indruk van het niet compleet zijn van hun twaalfal geweest zijn, dat zij gevoeld hebben dat zij niet de pinksterdag konden tegemoet gaan zonder vervulling van de vacature, ontstaan door het uitvallen van Judas.

Hoe dit ook zijn, Paulus neemt een geheel eigen en op de voorgrond tredende plaats in, onder de apostelen. Wanneer wij Paulus daarbij rekenen, dan is bij alle overeenkomst met de andere apostelen, dat zij een zeer aparte roeping van Christus hebben gekregen. Hier treedt de volledige autoriteit van Christus dermate op de voorgrond, dat er in Marcus 3 vers 13 staat: 'Die Hij wilde'. Dat kan ook van Paulus gezegd worden. Daarom behoort ook Paulus tot de apostelen in de nauwere betekenis van het woord. Als zodanig presenteert hij zich telkens als zodanig verdedigt hij zich een- en andermaal.

Al mogen er dan moeilijkheden zijn rondom hun getal, de zaak waarom het gaat in het nieuw testament zonneklaar. En deze zaak is, dat deze apostelen door Christus geroepen, met Zijn Geest begaafd, met de volmacht van de Christus zelf het Koninkrijk Gods hebben te verkondigen en de begeleidende tekenen ervan dat Koninkrijk zichtbaar te maken.

Werkzaamheid der apostelen

Het staan van de apostelen met het woord des kruises is niet te verstaan, wanneer wij letten op de beloofde Heilige Geest: Ik zal u mond en wijsheid geven. Dit is het geheim van hun kracht. Een- en andermaal wordt hen de Heilige Geest beloofd reeds tijdens de omwandeling van Jezus op de aarde. Deze beloften worden steeds herhaald naarmate kruis en opstanding in het gezicht komen. Wanneer de opstanding heeft plaats gehad, nemen deze belofte steeds duidelijker vormen aan. In de Heilige Geest is *Hij* zelf bij hen! De werkelijkheid van de apostelen begint bij Pinksteren. Voor die tijd zijn de velden reeds wit om te oogsten, maar bestaat hun enige werkzaamheid daarin, dat zij onderwezen worden in de dingen van het Koninkrijk Gods. Het wachten loopt uit op tien dagen onafgebroken gebed.

Het *apostolaat* rust geheel in de vervulling van de belofte van God. En deze vervulling van de belofte vond plaats waar de Geest om de Geest riep. Deze Geest rust hen toe voor hun arbeid. Deze Geest werkt door hun woord aan de gemeente. Deze Geest vergadert Zijn gemeente. Op een zeer bijzondere wijze heeft de Heilige Geest in de Apostelen gewerkt. Zij waren tegelijk openbaringswerktuigen, waardoor de openbaring Gods haar voltooiing en afsluiting vond. Zij zijn zich bewust een- en andermaal in de gemeenten woorden te spreken die het gemeenteleven ordenen. Zij geven des Heeren geboden weer. Zij maken nauwkeurig onderscheid tussen wat zij zo in het algemeen te zeggen hebben en datgene wat opdracht van Christus is, wat de Heilige Geest hen openbaart. Paulus doet een beroep op een ieder die geestelijk is, dat wil zeggen met de Heilige Geest begiftigd is, dat wat Hij zegt en schrijft in bepaalde situaties. (o.a. over de plaats van de vrouw in de gemeente) wat de geboden van de Heere zijn. Zij zijn zich bewust dat hun wil voltrekt ondergeschikt is gemaakt aan de wil van de Heere. Hoe machtig ook de Heilige Geest in hun persoonlijk leven aanwezig is en deze hen verheft tot in de derde hemel. Zij zijn nimmer buiten zichzelf, in die zin dat de Heilige Geest de overhand over hun geest verliest. In dit alles staat de kennis Gods, het geloof in Christus, de bekering van het leven, de heiliging en nog zoveel meer in het middelpunt.

De werkzaamheid van de apostelen is nooit los te maken van de gemeente. Integendeel! Zij komen uit het volk Gods voort en werken daarin en daaraan. Als lid van deze gemeente roept Christus hen eruit. Maar Jezus is verhoogd boven de gemeente. Zo tilt Hij Zijn apostelen in zekere zin boven de gemeente uit en geeft hen een universele roeping. Hun werkzaamheid bestaat hierin dat zij met alle vrijmoedigheid getuigenis geven van de dood en de opstanding van de Heere. Als zodanig leggen zij het *fundament*. De Heilige Geest geeft hier het dubbele dat de apostelen enerzijds het fundament *zijn* en anderzijds het fundament *leggen*. Het fundament zijn wordt ons betuigd in Mattheus 16 vers 18 en in Efeze 2 vers 20 en in Openbaring 21 vers 14. Het fundament leggen wordt ons aangewezen in 1 Cor. 3 vers 10 en Rom. 15 vers 20. Christus zelf heeft dit fundament gelegd in eigen persoon en werk. Maar tot dit fundament behoren ook zijn apostelen. Zij zijn daarmee door Christus gekwalificeerd als de fundament van het godsgebouw, waarvan Hij zelf de uiterste hoeksteen is. (H. Ridderbos A.D.K. in de Ap. Kerk pag. 54). Daarom rijst het gebouw op Hem als de hoeksteen en op de apostelen, omdat Hij Zich met hen verenigd.

Maar (en zie daar het dubbele) de apostelen bouwen welbewust op dat fundament. En niet alleen de apostelen, maar ook de anderen. Zij hebben maar toe te zien hoe zij het fundament bouwen. Immers het is lang niet hetzelfde wat men daarop bouw.

Voor het *apostolaat* is het daarom ook in deze tijd van de uiterste betekenis, dat men goed in het oog houdt, dat dat Christus en de apostelen de *fundamenten* van de kerk zijn en dat elke spirituele vervluchting een dodelijke aantasting is van de prediking. Wij kunnen op allerlei wijzen over het heilshandelen van God in deze wereld spreken, zonder dat er op het rechte fundament gebouwd wordt. Want de prediking der apostelen zijn vol van God en van de Schriften.

Wie de moeite neemt de prediking van de apostelen te onderzoeken wordt telkens geboeid door hun 'vol zijn' van God, van Christus en van de Heilige Geest. En daarom ook vol zijn van de Schriften. De Heilige Geest bindt hen (en het is een niet anders kunnen en willen) aan de Christus en daarmee aan Zijn Woord. Als oor- en ooggetuigen hebben de apostelen de openbaring Gods ontvangen en zijn daarmee het fundament van de kerk, en zij hebben deze openbaring Gods betuigd, zij zijn daarvan getuigen geweest en hebben in dit getuigenis afleggen op dit fundament gebouwd.

In dit dubbel van de openbaring Gods ontvangen én getuigen zijn, zijn de apostelen geheel enig. Dit *apostolaat* is onherhaalbaar! Dit fundament is voor eens en altijd gelegd. Hierop rust de Kerk ook vandaag! Staande op dit fundament is de Kerk niet te overwinnen. De poorten van het dodenrijk mogen daarop gelegenheid geven aan te vallen, maar het is vruchteloos! Petrus mag een bijzondere positie hebben. Hij staat niet alleen. Ook de andere apostelen behoren daartoe. Ook zij worden de *zuilen der gemeente* genoemd.

De plaats van Paulus.

Rengstorf noemt in TWS pag. 439: Paulus, de klassieke vertegenwoordiger van het *apostolaat*. Immers hij staat ons ten voeten uit getekend in het Nieuwe Testament, terwijl wij van anderen weinig of niets horen. Hij toch is zonder uit de kring der *mathetai* te stammen, rechtstreeks door Christus geroepen tot het apostel te zijn. Aan hem toch is de grote verborgenheid op het klaarst geopenbaard dat Joden en heidenen samen de gemeente Gods vormen en dat In Christus Jood en heiden samen gelijk verbonden zijn. Zonder op al deze punten bijzonder in te gaan, willen wij uit de brieven de gemeenten bekijken die onder zijn prediking zijn gevormd.

Bijzonder verhelderend is voor dit werk het proefschrift van Dr. Swigghem: '*het missionair karakter van de christelijke gemeente volgens de brieven van Paulus en Petrus*'. Daarmee zijn wij met de toepassing van het *apostolaat* bezig ook voor onze tijd. In het *apostolaat* van Paulus treft ons telkens opnieuw de grote nadruk van zijn roeping tot *apostel*. Dit kan gedaan zijn om aan zijn boodschap goddelijke autoriteit te verschaffen, zodat de hoorders en lezers er vast van overtuigd mogen zijn, dat zij hier niet met de particuliere mening van Paulus te doen hebben, maar met een Woord van God! Tegelijk is uit zijn geschriften duidelijk, dat hij in het bijzonder in zijn *apostolaat* is aangetast door Judaïsten en anderen, die hem het leven wel bijzonder zwaar gemaakt hebben. In felle polemieken met deze dwaalleraars valt een zware klemtoon op zijn afzonderlijke roeping. Ook vindt Paulus het een bijzondere genade, dat nu juist uitgerekend Hij die een vervolger van de gemeente was, tot dit apostelschap werd verkoren en dat Christus in hem werd geopenbaard. Ootmoed, verwondering en dankbaarheid vergezellen hem zijn levenslang.

Hoe bijzonder de plaats en opdracht van Paulus ook moge zijn, hij stelt dit niet op de voorgrond, omdat hij alleen tot deze dienst verkoren was. Het in acht nemen van zijn bijzondere plaats weet Paulus niet alleen van de andere apostelen, die hij de hand der gemeenschap geeft, maar ook van anderen die met hem strijden in de dienst van het Evangelie. Aan hem is de Evangelieprediking toevertrouwd. Aan Paulus is de genade gegeven van het apostel zijn. Toch en daar wijst Paulus op in Col 1: 25 is hij ook *dienaar der gemeente*. Het apostelschap wijst op het *gezaghebbende*. Het dienaar zijn duidt aan, dat hier van een tegenstelling van gezag én dienen geen sprake is. Paulus weet te goed dat er behalve apostelen ook profeten, leraars en evangelisten gegeven zijn. Maar allen zijn zij aan de gemeente gegeven. Daarom hoezeer de apostelen aan Jezus Christus hangen, deze Christus handelt door de apostelen aan de gemeente, maar ook de gemeente handelt door het *apostolaat*.

J. van Swigghem wijst er in zijn '*missionair karakter van de Christelijke gemeente*' op dat Rengstorf dit laatste te weinig heeft gezien. Het is de bijzondere verdienste van dr. Swigghem, dat hij in zijn proefschrift ons een helder inzicht geeft van de nauwe band tussen de apostelen, vooral van Paulus en de gemeenten. De gemeenten leven met hem mee. Bijzonder warm zijn de gevoelens voor de apostel. Dit meeleven betreft zich vooral op de arbeid van apostel. Zij gaven zich eerst aan de Heere en daarna aan ons. Veel vertelt de apostel over zijn arbeid. Hij wil dat zij weten tot hun vertroosting dat de arbeid in het Evangelie voortgaat. Waarom doet Paulus dat? Om de gemeente actief in zijn werk te betrekken. Het is hun zaak. Daarom verheugen zij zich ook zo buitengewoon, wanneer zij horen, dat elders mensen tot bekering komen, of in het geloof volharden of op een bijzondere wijze krachten voortbrengen. Dan wordt over hun geloof en liefde in de gehele wereld gesproken.

Dit meeleven van de gemeente wordt verdiept van meeleven tot voorbede. Hier ligt de kracht van de arbeid. En Paulus en de gemeente zijn zich te zeer bewust van het niets zijn van hen die planten en natmaken, maar zien de noodzakelijkheid van de God die de wasdom geeft. In zeer concrete dingen wordt de voorbede gevraagd. Buitengewoon indringend vraagt de apostel om gebed voor hem en zijn werk en voor de plaatsen waarheen hij reist. De open deur voor het Evangelie is hem meer waard dan de open deur van uit zijn gevangenis. Soms wordt dit beroep op de voorbede versterkt tot een oproep om te worstelen, vooral als eenheid van de moedergemeente van Jeruzalem met de nieuw gestichte gemeente onder de heidenen op het spel staat. Het gaat om een strijd tussen machten, die in welk gewaad ook de uitbreiding van het werk in de weg staan en het gebouwde dreigen af te breken. Paulus heeft hulp nodig.

Verder werken de gemeente mee in het onderdak geven van Paulus en zijn metgezellen. Dat was soms voor een behoorlijke tijd. Daarbij komt het versterken van noodzakelijke middelen voor verdere tochten. In deze medewerking ligt ook een medeverantwoordelijkheid. Deze liefde gaat zover, dat zij daartoe allerlei ongemakken, allerlei vervolgingen over hebben, ja sommigen wagen zelfs hun leven. We zien daaruit, dat de gemeenten op allerlei wijzen in het werk van de apostel betrokken worden. Dat blijkt ook uit de vele medewerkers die Paulus heeft. Het zijn zowel de evangelisten als gewone gemeenteleden der gemeente. Met deze mensen had de apostel een bijzondere band zie zeker niet beperkt mag worden in de verdeling van het werk. Hetzij met de apostel samen, hetzij tot de nazorg aangesteld naar een geestelijke hand. Paulus weet dat hun namen staan geschreven in het boek des levens.

De wijze van apostolaat

Uit deze opsomming blijkt dat de gemeente voluit in het zendingswerk betrokken waren. Met ingespannen krachten werd deze strijd samen gestreden. Wij zien daaruit dat de gemeente van begin af met haar bekering van God een sterke heenwending heeft gehad naar de heidenen. Juist in haar tot God in Christus door de Heilige Geest bekeerd zijn, kent zij de heenwending van de barmhartigheid van haar Heere naar het verlorenen. Daarvoor heeft zij alles over. Daarvoor zet zij zich in met alle krachten.

Waaruit is dat te verklaren? Dr. Van Swigghem wijst erop, dat deze zendingshouding van de gemeente een achtergrond moet hebben in de verkondiging van de apostelen. De karakterisering van de verandering die erbij hen en met hen plaats vond, vinden wij in 1 Thess. 1: 9. Daar zegt Paulus dat zij (de Thessalonicenzen) zich bekeerd hebben van de afgoden om de levende en waarachtige God te dienen en dat zij van nu aan wachten op de Zoon van God die hen redt van de toemende toorn, Dat was en is een radicale breuk met het verleden en een totaal andere instelling op de toekomst. De anderen kennen God niet. Daarom liggen zij verzonken in de hoererij en weten zij hun vat te bezitten in heiligmaking. Het dienen van de ware God in tegenstelling met de afgoden komt aan de dag in het leven van elke dag, ook in het huwelijksleven en in de waardering daarvan. Bij het sterven hebben de Christenen wel hoop, maar de anderen niet. Dit alles vindt zijn grond in het welbehagen des Heeren, die ons niet heeft gesteld tot verkrijging van de toorn, maar tot verkrijging van de zaligheid. Het ingaan door het geloof in Christus geeft een scherp onderscheid tussen de anderen en de gemeente.

Deze breuk is er niet alleen met de anderen, maar ook met het eigen verleden: vroeger.. en nu. Er zijn beslissingen gevallen. Het Evangelie was er niet alleen in woorden, maar ook in kracht. Gods daden werden kenbaar in hun omzetting. Deze veranderingen is nog lang niet compleet, wordt dan ook omringd met vele vermaningen. Maar de tegenstellingen zijn duidelijk. Er zijn er die binnen zijn en die buiten zijn. Er zijn (let wel: *niet* er zullen zijn, namelijk in het laatste gericht!) onrechtvaardigen en heiligen. Dat loopt uit op een eeuwige scheiding! Juist met het oog daarop wordt de vermaning zo ernstig om toch te zijn in de uitleving, wat men in principe reeds is.

Het is daarom voor het *apostolaat* van allesbeslissende betekenis te letten op de wijze waarop de heilige Schrift spreekt over hen die buiten zijn! Wist men deze grens uit en wil men niet van een onderscheiding van Gods zijde tussen mensen weten, dan heeft met de Schrift tegen! Dat is beslissend! Maar tegelijk heeft men het werken in het *apostolaat* der kerk zijn uiterste klem ontnomen. Een houding die in praktijk reeds allerbedroevendste dingen laten zien. Zonder geloof en bekering staat iemand erbuiten. Wie dan ook! Immers dat geldt zowel hen die buiten zijn als ook voor hen, die binnen de lichtkring van het Evangelie zich bevinden, maar door ongeloof en onboetvaardigheid zich verlaten op bepaalde voorrechten die er wel zijn, maar *alleen* door het geloof in de Gekruisigde. Hier staat ten diepste het in Christus zijn op het spel! Wanneer de Kerk deze schat niet zorgvuldige bewaart, hoe zal ze daarvan nog kunnen uitdelen?

Barth wil ten diepste niet weten van een onderscheid tussen gelovigen en ongelovigen, tussen hen die in Christus zijn en hen die dit (nog) niet zijn. Waar blijft dan het gezonden zijn van de gemeente in deze wereld? Het onderscheid tussen gelovigen en ongelovigen is ten diepste een onderscheid tussen mensen, wier hart al of niet is aangeraakt en omgezet. Ten diepste maakt God het onderscheid waar geen onderscheid van nature is. Wie deze kern uit het Woord Gods wegwerkt, voor hem blijft ten diepste van het Woord verborgen. Hier is niemand minder dan de verkiezende God in het geding, die vrijmachtig sommigen verkiest en anderen voorbijgaat. Hier liggen alle mogelijkheden tot een verkeerd hanteren en allerlei aberraties, maar deze scherpe spits van het Woord Gods is bepalend voor het gezicht op het *apostolaat*.

Dat gezicht zal niet Farizees zijn, wanneer de verkiezing werkelijk beleden wordt als het welbehagen Gods en als een bron van eigen diepe vernedering. Daardoor weten de gelovigen zich even schuldig als de anderen. Daar is een solidariteit onder het oordeel, onder de zonden en een weten van een uitzonderingspositie door de genade. Daaraan behoren de Christenen blijkens het onderwijs van de apostelen telkens te denken. De oordelen beginnen zelfs vanuit het huis van God. En wanneer ze daar beginnen, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen? Hier ligt een diepe solidariteit verborgen (de gemeente verantwoordelijk voor het kwaad dat de gemeente en de wereld samen bedrijven) maar ook een diepgaand onderscheid, omdat de gelovigen zich buigen voor het rechtvaardig oordeel God en in dat oordeel onderscheiden worden.

Apostolaat door de gemeente

De gemeente behoort de andere in goede werken zo uit te lokken, dat deze anderen vragend worden gemaakt. Soms overtreffen de anderen de gemeente en beschamen haar. Maar het onderscheid blijft. De geroepen heilige worden door de apostelen meermalen bijwoners en vreemdelingen genoemd. Ze zijn hier niet thuis, maar worden omringd door anderen, die zich hier wel thuis gevoelen. Als zodanig brengt de gemeente onrust op deze aarde. Zij is een vraag en een prediking. (D. van Swiggehem, pag. 64). Zo vormen een veroordeling en een prediking van hun omgeving, evenals de aartsvaders en Noach. De gemeente staat wel minder in allerlei verbanden, mag zich niet terugtrekken uit deze wereld, maar moet in de wereld toch anders zijn dan de anderen. De christen kan in deze wereld niet opgaan. Het gebruik van de woorden '*kosmos*' en '*aioon*' geven dat dubbel weer. Enerzijds de solidariteit met deze wereld, anderzijds een weten van de genadige uitzonderingspositie, een niet meer zich laten voorschrijven van de leefregels van deze wereld, een niet meer liefhebben van deze wereld een getrokken zijn uit deze tegenwoordige boze wereld, die in het boze ligt en blijft liggen.

Diep is de gemeente in de apostolische brieven overtuigd van de verlorenheid van de wereld en van hen die in haar leven en haar liefhebben. Alles wat de gemeente vroeger was, zijn wij nu. Zij zijn kinderen des toorns, Op hen blijft de toorn Gods! Zij zijn zonder God en zonder hoop in deze wereld. Zij zijn '*apollumenoi*': d.w.z. bezig verloren te gaan, die op weg zijn naar het verderf. Zij zijn ongehoorzaam aan het Evangelie. Het woord des kruises is hun een dwaasheid. Zij stoten zich aan Christus. Precies zo is het met de ongelovige Joden. De kwalificatie is verzet tegen God, vijandschap tegen Christus. De god dezer eeuw heeft hun zinnen verblind. En hen werkt de overste der macht der lucht. Zij zijn wel tegenstanders, maar nooit haar vijanden.

Hun aanwezig zijn in en rondom de gemeenten, is enerzijds om de rijkdom van Gods genade te doen schitteren, anderzijds de gemeente te waarschuwen voor de zonde waaruit zij verlost is en waarin zij telkens opnieuw dreigt terug te zinken. Daarom hoopt de gemeente op de bekering van de anderen. Zelfs op de bekering van de tegenstanders mag men hopen. Ook op de tegensprekers, opdat God hen te zijner tijd bekering geve. Immers bij God zijn alle dingen mogelijk! Zelfs wanneer sommigen gesteld zijn ter verkrijging van de toorn, mag de gemeente aan hen werken, omdat zij niet weet wie er door de Heere verworpen zijn. Nooit mag de verwerping uitgangspunt zijn voor het praktisch handelen! (D. Van Swigghem, pag. 73)

De reactie van het heidendom van de ongelovigen Joden tegenover de gemeente varieert van het laten gaan, tot de meeste felle vijandschap en vervolging. De verkondiging van Christus wekte de tegenstand op de eisen van een radicale vernieuwing van het leven, waren te absoluut. In de diepste kern komt hier het verzet van de ongebroken mens aan de orde. Allerlei bij motieven spelen mee, maar het centrale is: de nek niet willen buigen voor Christus. Over Hem struikelen als over een struikelblok. Het breken met de heidense gewoonten. Het verscheurde alle familierelaties. Dit alles behoort volgens de brieven tot het geloof. Het is geen vreemd element, maar behoort tot het wezen van het *apostolaat*. Vandaar een voortdurend waarschuwen tegen verslapping in eigen kringen en een voortdurend afhouden van de verbittering, van kwaad te vergelden en met een superioriteitsgevoel boven deze anderen te gaan staan.

Het gaat hier niet alleen over dat geven wat de gemeente te laten heeft, maar ook veelmeer over haar positieve roeping ten aanzien van de omgeving. Het is opmerkelijk dat de positieve roeping van de gemeente grotendeels een indirecte is. Indirect niet in die zin, dat zij het Evangelie voorlopig maar achter de hand moet houden, maar veeleer door te beleven wat zij door genade is. Zij mag aan buitenstaanders laten zien wat het is gemeente van Heere Christus te zijn. Paulus houdt niet op met velerlei beelden duidelijk te maken, hoe groot bevoorrecht het is. Zij zijn de geroepenen, de Heiligen, de huisgenoten Gods! Zij zijn samen een heilige tempel. Alle beloften van oud Israël gelden hen. Daarmee is de uitzonderlijke positie van Israël niet uitgewist, daarop gaan we nu niet in. Maar daarmee is gezegd dat alle beloften aan Abraham gedaan op hen zijn overgegaan. Ze zijn een uitverkoren geslacht, een verkregen volk, een koninkrijk van priesters.

Wel nu, dit alles houdt een grote en grootse roeping in. In de eerste plaats tegenover zichzelf. Geheiligd in Christus? Welnu het blijke naar buiten! Dat zal op zijn beste zijn, wanneer zij in Christus zijn én blijve! Maar dat houdt ook in een radicaal breken met zondige praktijken en een oefening in de wederzijdse broederlijke liefde. Zij hebben elkaar met de teerheid en innigheid van de bloedverwanten lief te hebben. In deze liefde is de saamhorigheid gegeven. Zij mogen één van zin zijn en vooral met elkaar medelijden in beproevingen. Dit medelijden gaat zover dat u de bewegingen van de ingewanden waarneemt. Het is de liefde, welke de apostelen een- en andermaal beschrijft en bezingt.

Deze heiliging is in de praktijk een distantiëren van de praktijken, soms ook van mensen, die tot zonde kunnen voeren. Een bijzonder scherpe verhouding wordt gevraagd tegen de dwaalleraars. Gaat de apostolische vermaning in andere dingen met allerlei restricties gepaard (gij kunt u niet geheel onttrekken aan de omgang met bijvb. hoereerders). Hier is de apostel onverbiddelijk. Zelfs aan pogingen tot gesprek moet men zich onttrekken. Het evangelie moet zuiver worden bewaard. In deze heiliging dient de gemeente ervan bewust te zijn dat degenen, die buiten zijn op haar let. Daarom wordt zij een- en andermaal vermaand zo zich te vertonen, dat de heidenen van haar een goede indruk te maken, maar nog meer om zo missionair bezig te zijn.

De heidenen moeten op grond van de goede werken God gaan verheerlijken. Dan wordt de leer niet gelasterd, dan verstomt de laster, ja wat meer is God wordt erdoor geprezen!

Paulus is vuurbang dat hij op de een of andere wijze tot een aanstoot wordt. Zijn hele optreden is een grote zelfverloochening. Meermalen noemt hij zichzelf een voorbeeld. Zo moeten zij wandelen. Dat geldt de mannen, de vrouwen, de weduwen, de kinderen. Bij dit alles gaat het om de leer. Wil men anderen tot onderwijzing zijn, dan moet men eerst zelf onderwijzen. De aanklager staat immer gereed, vooral wanneer een ambtsdrager in smaadheid valt. Maar dat niet alleen. Want de leden worden ook positief opgeroepen de leer te versieren met een godzalige *wandel*. Het woord voor versiering of sieren, kan het best vertaald worden met illustreren. (JvS, p91) Daardoor wordt iemand gezien. Welnu dat is de attestatie van degenen die buiten zijn. Zij hebben een fijne neus voor huichelaar en slordige christenen. Dit leidt hen niet tot het behagen van zichzelf, maar tot het behagen van de Heere en van de naaste. Mensen behagen staat vaak tegenover God behagen. Maar het behagen van de naaste om Godswil en om der wille van het Evangelie is een aangelegen zaak. Zo is ook de eensgezindheid een aanbeveling op zichzelf, zoals onderlinge strijd een afname is van het Evangelie. Krachten die in dienst aan de naaste moesten worden besteed, worden dan in onderlinge strijd verteerd. Het is voor onze tijd geschreven!

Nog verder diene deze liefde zich uit te strekken. De heenwending van de barmhartigheid van God moet een weerspiegeling vinden in de heenwending van Gods kinderen tot hen die nog niet zijn toegebracht. Vandaar het zegenen in plaats van het vervloeken. Het geen kwaad met goed vergelden. Bij de broederlijke liefde, liefde tot alle mensen. Het beeld van Christus moet en mag van deze wereld getoond worden. Zelfs de voorbede voor de overheid is missionair geladen!

Het Evangelie dient dan ook gebracht te worden als een *blijde* boodschap! Het is in Europa gekomen, terwijl haar brengers psalmen zongen in de nacht. Een blijdschap doortilde gemeente, is een gemeente die haar blijde boodschap mag uitdragen. Het ten allen tijd blij zijn, wekte de verwondering van de heidenen op. Zelfs in de meest droeve dagen was deze blijdschap aanwezig! Zij hadden lief, niet alleen die hen lief hadden, maar ook hen die hen onrechtvaardig behandelden. Zij waren vriendelijk en bleven vriendelijk ook wanneer zijn onvriendelijk werden behandeld. Waaruit is dit alles te verklaren? Uit drie momenten is dit te zien:

Als eerste: zij waren verlost. Dat gaf blijdschap en volharding. Als tweede waren zij alleen door genade verlost. Dat gaf ootmoed en nederigheid. En als derde: Christus had een gestalte in hen aangenomen. Dat weerspiegelden zij. Zo was met inachtneming van alle schaduwzijden de gemeente, alvorens zij aan de welbewuste zendingsprediking begon een levende prediking van het Evangelie des Kruises. Zo is zij een zoutend zout voor degenen die buiten zijn, maar blijft zij ook zelf gezond. Immers wanneer zij in die levensheiliging niet doortrilt wordt door het zoeken van de anderen is het ontbindingsproces reeds voluit aan de gang. Maar ook omgekeerd: wanneer de gemeente met de boodschap naar buiten treedt, moet zij iets wezenlijks hebben te getuigen. Ontbreekt dat, dan is zij een luidende schel en een klinkend metaal, zo niet erger! Hieruit blijkt ook dat de apostelen gelijke zorg hadden voor innerlijke opbouw van de gemeente en haar roeping naar buiten. Hier is een van onheil volle vergissingen van het *apostolaat* van deze tijd, dat zij deze twee-eenheid niet weet te handhaven, zoals het even onheil vol is, dat zij die deze twee-eenheid wel zien kerkelijk en gemeentelijk niet die geestelijke kracht schijnen te bezitten om deze stralende binding in het leven te verwerklijken.

Hoe staat het nu met de opzettelijke activiteit van de gemeente onder leiding van het *apostolaat*? Uit het een volgt het ander. Uit de eis op geen enkele wijze enig aanstaat te geven, zich te onthouden van een heidense leefwijze, maar daartegenover het geheel andere van het christenleven te laten zien, zodat anderen voor Christus gewonnen worden, vloeit de voornaamste missionaire arbeid voort. Het is het *abc* van de leer van Christus niet zichzelf te zoeken, maar de ander! De zelfverloochening is er niet om zichzelf, maar om de ander te behouden. Het niet eten van gewijd offervlees is een getuigenis tegen het heidendom en een zoeken te behouden van de zwakken. In het getrokken worden voor menselijke rechtbanken dient er niet alleen de schaamte te ontbreken, maar veeleer een vrijmoedig rekenschap geven te zijn van de hoop die in hen is. Ook daarvan gaat een getuigende en wervende kracht uit.

Verder wijst de apostel op het met wijsheid omgaan met degene, die buiten zijn. De christenen moeten wel op hun tellen passen, wanneer zij met ongelovigen in aanraking komen. Dan moeten zij de gelegenheid waarnemen en die levenswijsheid aan de dag leggen, waardoor zij winnend en wervend werkzaam bezig zijn. In die bezigheid moeten zij de aangenaamheid (Col. 4 vers 6) betrachten.

Zij mogen het Evangelie verpakken in een *aangename* inhoud. Niet de verpakking moet het doen, maar door de vorm moeten zij de Griek, die zozeer op schoonheid was gesteld, winnen. Het pittige, niet smakeloze woord moet prikkelen tot een verder gesprek. In aangename levensvormen mag een christen voor een heiden niet onderdoen. Ieder gemeentelid moet een ander op de juiste wijze weten te antwoorden.

Dit alles draagt aanmerkelijk bij tot de verbreiding van het Evangelie. Paulus prijst de Thessalonicenzen erover, dat zij geen gelegenheid voorbij laten gaan om anderen op het Evangelie opmerkzaam te maken. Door deze houding wordt het Evangelie vanuit Jeruzalem na de dood van Stefanus en door geheel Palestina verbreid. (J.H. Bavinck, '*alzo wies het Woord*') Een- en andermaal wordt de gemeente erop gewezen, dat zij vol vruchten zijn in de dag van Jezus Christus. Wanneer zij de brieven op de z.g. opzettelijke arbeid van de gemeente en haar voorgangers lezen, dan blijkt daaruit dat de gemeente er in woord en daad mee bezig is, dat zij allerlei vermaningen bemoedigingen krijgt, maar overigens blijkt deze bezigheid zo vanzelfsprekend, zo met het geloof zelf gegeven, dat de apostelen daaraan niet veel hadden toe te voegen.

Hoe jong deze gemeente ook zijn, hoezeer zij vermaand worden tegen vele zonden en gebreken. Zij worden door de apostelen als bekwaam en geroepen beschouwd. Het evangelie verder uit te dragen. Het is wonderbaarlijk welke griekse werkwoorden voor de arbeid van de gemeenteleden worden gebruikt. (Dr. J. v. Swigghem: '*Het Missionair Karakter van het Evangelie*' pag. 141).

Wat is daarbij nog meer nodig om het Woord uit te dragen? Bereidheid om rekenschap te geven de hoop die in ons is. Dan worden wij gedwongen. Maar dit aangevallen worden van buiten en dit rekenschap geven, dient gepaard te gaan met de aanval met de vrijmoedigheid en de tact die daarvoor nodig is. Ds. J. Overduin (in '*Tact en contact*') somt een serie vereisten op o.a.: een goed christen, geloof hoop of verwachting, geduld en ootmoed, concreet gebed, luisteren, onderscheidingsvermogen, tact, humor en het geheim der persoonlijkheid.

De Heilige Schrift spreekt vooral over de vrijmoedigheid. De persoonlijke binding en geloof aan de zaak die men verkondigt is strikt noodzakelijk. Deze binding is de grote vooronderstelling van alle vermaan in de Schrift. Daarbij komt (of beter daaruit vloeit voort) dat de verkondigde volstrekt gebonden is aan de Schriften. Paulus, hoewel ooggetuige legt daar ook voor zichzelf alle nadruk op (1 Cor. 11 vers 23 en 1 Cor. 15 vers 3). Vooral legt de apostel er de nadruk op, dat de gemeenteleden en hoewel niet staande in enig ambt, met *gezag* het Woord van God mogen doorgeven, omdat het Gods woorden zijn en de boodschap door het apostolisch gezag volstrekt gedekt wordt. (J.v. Swigghem, pag. 173).

Ook de *aanpassing* aan het denken en leven van hen die buiten zijn, ligt in het gezichtsveld van de apostel en het leven van de gemeente. De aanpassing gaat enorm ver wat zijn persoon betreft. De Joden, een Jood en de Grieken een Griek te zijn. Die aanpassing is er ook in het aangrijpen van 'doe' vragen (van wat te doen), die leven in het hart van de hoorders, in het keurig en beheerst tevoorschijn komen. Maar van aanpassing wat de inhoud van de verkondiging betreft geen sprake. Dan blijft het Evangelie in al zijn ruigheid, met alle scherpe kanten eraan staan. In het bijzonder waarschuwt de apostel tegen het opbieden tegen de wereldse wijsheid, waardoor het Kruis van Christus wordt verijdeld of hol en leeg wordt gemaakt. De aansluiting of aanpassing is er dan ook alleen, wat betreft het *ingang* vinden voor het Evangelie. Van een *reductie* van het Evangelie is geen sprake! Het onderscheid maken tussen melk en vaste spijs is geen reductie van het Evangelie, maar een met wijsheid distribueren van het Evangelie. Van enige relativering van de waarheidsvraag is geen sprake.

Van Paulus is gezegd dat hij een ruim hart en een nauw geweten had. Ruim van hart is het bovengenoemde, maar nauw in zijn geweten, om geen enkel verraad aan het Evangelie te plegen. (J. Overduin, 'Tact en Contact' pag. 40).

Al deze dingen zijn van levensbelang in het *Apostolaat* van deze tijd. Hoeveel reductie, hoeveel positie nemen in het leven van de hoorders? Hoeveel behandeling is er van eigentijdse vragen, zonder bij het hart van het Evangelie terecht te komen? Hoeveel entmythologisering, hoeveel spiritualisering en vervluchting tot symbolen is er om het Evangelie aannemelijk te maken? Hoeveel rangeren van de goddelijke spoor op het menselijke spoor? Hoeveel beleefde buigingen zijn er naar de mensen van deze tijd? Hoe vaak heeft God niet het laatste woord, terwijl de mens het eerste woord spreekt!

Niet het godsbeeld moet aangepast worden aan de mens van deze tijd, maar de mens moet zich aanpassen aan het beeld van God! De mens moet zich bekeren! Niet God moet het eens worden met de mens, maar de mens moet het eens worden met God! Het rekening houden met de mens in zijn concrete situatie mag op geen enkele wijze in mindering komen op de inhoud van de boodschap!

Roeping tot apostolaat

Uit de apostolische brieven blijkt dat de gemeenteleden hoofd voor hoofd tot deze dienst geroepen zijn. Van de slaaf tot de huisvrouw worden zij allen bewust gemaakt van hun roeping het Evangelie te bevorderen. Juist de slaven, die harde heren hadden en de vrouwen, die ongelovigen mannen hadden, werden bijzonder op hun roeping gewezen. Sommigen zijn daarvoor bijzonder geschikt, zijn aanbevelingsbrieven voor Christus, anderen wier liefde tot Christus niet in het geding is, zijn soms door hun opvallende gebreken minder geschikt. Paulus weet al deze wensen met naam en toenames te noemen en te waarderen.

Het is vanzelfsprekend dat in de samenkomsten van de gemeenten de nazorg aan hen die tot het geloof waren gekomen, een grote plaats innam. Maar dat betekent niet, dat zij niet tegelijk wervend moest zijn voor de half overtuigden en de aarzelenden en van degenen die 'toevallig' de vergadering kwamen binnenlopen. He profeteren, het spreken in tongen, het christelijk lied, deze allen zijn er op uit om te werven en toe te brengen.

Geen enkel gemeentelid mag zich aan die roeping onttrekken. Hun verantwoordelijkheid strekt zich uit tot alle mensen, die zij maar bereiken kunnen. De roeping is universeel. God wil dat alle mensen tot bekering komen! Vandaar de voorbede voor alle mensen en allerlei mensen. Vandaar, dat haar arbeid zich uitstrekt tot Joden, Grieken en de zwakken. Met de Jood was dit het moeilijkst. Dat nam en neemt de roeping niet weg. De Grieken en de zwakken worden voortdurend in de liefde van de gemeente gelegd.

Wil echter deze dienst voortgang vinden, dan is voor alles nodig een normaal functioneren van de overheid. Vandaar het gebed voor alle dingen. Christus spreidt een reddende kracht te toon voor de samenlevingsverbanden. Hier komt de kerstening van de samenleving binnen het gezichtsveld. Hoe heeft de apostel dat alles overzien en doorzien. Waar Christus vanuit het hart van de enkelingen voortschrijdt, grijpt Hij ook de grote samenlevingsverbanden aan. Paulus denkt in zeer grote verbanden. Het Griekse denken moet tot Christus worden bekeerd. De heidense wijsheid heeft zich voor de hemelse wijsheid te buigen. Hij heeft hiervoor geen andere methode en opzet dan de verkondiging van het Evangelie. De prediking van het Evangelie van de Gekruisigde is als dynamiet in deze samenlevingsverbanden en heeft het aangezicht van volkeren en werelddelen veranderd. Met minder is hij niet tevreden. Waar het gaat naar de vervulling van alle in allen door God zelf. Vandaar de haast en de drift die hem bezet. Hij zoekt een volk door Christus. Het moge dan volkeren zijn of tongen het is en wordt één volk.

Merkwaardig is de gang van de apostel. Hij betwist bij de enkeling, hij eindigt in volken en werelddelen. Niet omgekeerd. (J.van Swigghem, p 164-217). Wanneer wij deze overstelpend veelheid op ons laten inwerken, wordt ons duidelijk dat het arbeiden in het woord naar binnen in de gemeente, als ook naar degenen die buiten zijn een wezenlijke trek van de gemeente is.

Apostolaat en reformatie

Er is in de laatste jaren veel geschreven over het *apostolaat*. Hoeveel verschillen tussen Kraemer en Van Ruler er ook mogen zijn, beiden zijn ervan overtuigd, dat het *apostolaat* het wezen der Kerk uitmaakt. Vandaar deze grote belangstelling voor dit onderwerp! Is dit alleen maar een nader overdenken van een vergeten focus van de Kerk? Is met het overzien van de Bijbelse gegevens in de hand te zeggen, dat de kerk na Paulus zich steeds aan dit patroon heeft gehouden? De vraag stellen is haar beantwoorden. Na de aanvankelijke zendingsdrift, na de vaak oppervlakkige en voorlopige kerstening van de volkeren in Europa is stabilisatie gekomen in het Lichaam van Christus (*'Corpus Christianus'*) van de Middeleeuwen. Over de plaats van de reformatie is de laatste tijd veel geschreven. Men kan de vraag stellen of de reformatie wel voldoende zendingsdrift heeft gehad. De vele argumenten voor het ontbreken van het thema '*apostolaat*' bij Calvijn, kan men vinden bij Prof. dr. W.F. Dankbaar: '*Het apostolaat bij Calvijn*' (Ned. Theologisch Tijdschrift 4^e jaargang, pag. 177).

Volgens Calvijn is het ambt der apostelen een buitengewone taak (*'munus extraordinarium'*). Daarvoor was een bijzondere roeping van de Heilige Geest nodig. Zij moeten als bouwmeesters het fundament de kerk in de gehele wereld leggen. Dit apostelschap is enig en niet voor herhaling vatbaar. In de plaats van de apostelen zijn nu herder en leraar, ouderling, diaken en doctor gekomen. Hij wijst de apostolische successie van de Roomse Kerk in zeer duidelijke woorden af. Hij heeft er behoefte aan het onderscheid van de apostelen en de Paus zeer duidelijk te maken. Veel plaatsen in Calvijns werken (het is een aparte studie waard!) wijzen dat Calvijn in nauw contact met de Heilige Schrift wel terdege oog had voor wat men nu noemt de apostolische roeping der kerk, maar dat de uitwerking daarvan door vele redenen is belemmerd. Immers met de afwijzing van de apostolische successie zijn we niet klaar. Dan blijft er een roeping van de kerk dit evangelie niet alleen te bewaren, maar ook om daarmee uit te gaan tot degenen die buiten zijn. Niemand kan ontkennen dat Calvijn zich daaraan niet gegeven heeft. Zijn voortdurend contact met vorsten en overheid leggen er getuigenis vanaf dat hij intensief aan de verbreiding van het Evangelie gewerkt heeft. Zijn bevordering van minder geslaagde zendingsondernemingen leggen getuigenis af van het doorzien van de roeping Gods. Alleen het '*corpus Christianus*', het menen dat de apostelen alleen bepaald werelddeel of stuk daarvan voor hun rekening genomen hebben, het meer dan de handen vol hebben om de kerk te reformeren en te ordenen, waren even zo volle factoren die de verbreiding van het Evangelie naar de niet gekerstende volkeren en heidenen belemmerden.

Het onherhaalbare van het apostelschap neemt de roeping der kerk echter niet weg zich welbewust bezig te houden met de uitgang het van het Evangelie. Merkwaardigerwijs noemt Calvijn Luther in zijn reformatorische arbeid een '*apostolos*'. De reformatie is dus een apostolisch werk. (Prof. Dr. W.F. Dankbaar, Ned. Theologisch Tijdschrift pag. 182). Calvijn zelf heeft een haast ongeëvenaard apostolisch werk verricht toen hij van Geneve een centrum maakte, van waaruit hij geheel Europa wilde beïnvloeden. In een uitval tegen de Jezuïeten maakt hij zending onder de heidenen belachelijk. Maar dat is uitzondering.

Regel is dat hij de gemeente opwekt in voortdurend gebed. Hij brengt de barmhartigheid naar voren omdat de heidenen er wel zo ellendig aan toe zijn. Verkiezing en verwerping gelden niet alleen de volken maar vooral de personen. Op grond daarvan niet uit te gaan met het Evangelie noemt hij eerder een vervloeking dan leer. Wij moeten zo gestemd zijn, dat wij zouden willen dat allen zalig worden!

Waarom Dr. W.F. Dankbaar Calvin in onderscheiding van blijvende ambten en tijdelijke ambten een slecht theologisch geweten toeschrijft, wordt uit zijn lezenswaardige artikel niet duidelijk. Vergaand is zijn these, dat de Kerk zowel als '*congregatio fidelium*' (gemeenschap der gelovigen) als ook zoals zij in de ambten verschijnt, niet alleen op het *apostolaat* gegrondvest is, maar zelfs met het *apostolaat* identiek is. De vraag is wat hier onder *apostolaat* wordt verstaan?

Tenslotte wijst Dr. W.F. Dankbaar erop, dat Calvin er zeer de nadruk oplegt, dat de apostelen daarom in Jeruzalem gebleven zijn, omdat zij een speciale aanwijzing van de Heere verwachtte, wanneer en waarheen zij moesten gaan. Zo ook lette Calvin nauwkeurig op het richten van de treden van de Heere en de deuren die open gingen. In andere gevallen vond hij het beter zich niet vruchteloos af te tobben en een andere weg op te gaan. Interessant is het te weten dat Voetius een geschrift van zijn vriend Justus Heurnius aanbeveelt met de opmerking, dat de uitvluchten en bezwaren om aan de zendingsroeping te ontkomen, moeten worden afgewezen. Lezenswaardig is in dit opzicht een geschriftje van Dr. Datema die in de tijd van de oprichting van de G. Z. B. een zelfde geluid liet horen, die door Voetius en zijn vriend Heurnius werden afgewezen. Maar de conclusie mag nooit anders zijn dat de zendingsroeping, die altijd en overal geldt, alleen in de gemeenschap met de Heere kan worden volbracht! Dan ziet Paulus deuren open gaan en dicht gaan (denk aan zijn voornemen het Evangelie in Klein Azië te brengen. Maar de Geest liet hem niet toe.

Apostolaat en secularisatie

De huidige situatie in ons werelddeel is te typeren met ontkerstening. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk dat Europa zich van haar wortel verwijderd. Het is toch voor geen tegenspraak vatbaar, dat hoezeer het humanisme van Griekenland een belangrijke wortel is voor Europese cultuurleven, het Christendom heeft gedomineerd. Christus is met zijn adem over de volkeren van Europa gegaan. Het evangelie heeft regenererend gewerkt. Wel nu, deze regenererende werking is op retour. Zonder in romantisering van het verleden te vallen, mag gezegd worden, dat de nawerkingen van het Evangelie in Europa hier en daar nog zichtbaar zijn, maar dat de doorwerking van het Evangelie is gestremd. Dit alles nader toe te lichten behoort niet tot mijn taak. (Zie ook: H. Kraemer: '*The christian message in a non-christian world*'.)

De kwalificatie van deze secularisatie loopt sterk uiteen. Blijde juichtonen, dat wij eindelijk van de last van het '*Corpus Christianus*' verlost worden tot het diepste cultuurpessimisme en het zich van God verlaten gevoelen zijn er het gevolg van. De kerk in Europa is tot een 'klein heiligdom' terug gebracht. Veel is daarover gedacht. Veel is daarover geschreven. De kerk in nationale en internationale verbanden heeft zich daarop bezonnen en menige poging legt daarvan getuigenis af, dat de kerk opnieuw het volk en de volkeren der aarde wil veroveren. Deze begeerte is uit God, heeft Dr. Berkhof in '*gedachtenwisseling*' geschreven. Daarbij is de opmerking gemaakt, dat kritiek vanuit de Geref. Gezindte alleen dan zin heeft, wanneer zij er eerst helemaal is ingekomen. Deze uitdaging mag niemand laten liggen. Want dwars door een haag van menselijke meningen en dwalingen hebben wij altijd opnieuw te vragen: wat zegt de Schrift?

Wanneer wij in vogelvlucht de ernstige pogingen van mensen willen overzien, dan moet als eerste opmerking van het hart, dat zij allen zo tijdgebonden zijn. Daaraan zal niemand ontkomen. Maar het is een groot verschil of wij ook in deze situatie voor alles door de Heilige Schrift laten leren, dan wel dat wij onder de indruk van de machten en krachten van deze tijd min of meer ons uitgangspunt in de gemeente kwijtraken.

Kraemer en van Ruler

Als een van de machtigste promotors van het *apostolaat* mag wel genoemd worden Prof. Dr. H. Kraemer. De problemen van Kerk en Zending heeft hij jaren doordacht. Zijn kritiek op de kerk is fel. Zij is jaar en dag op haar eigen welzijn bedacht geweest en heeft veel te weinig verstaan, dat zij er was om de nood van deze wereld. In- en uitwendige zending hebben te veranderen in het *apostolaat*, dat tot de meest wezenlijke trekken van de kerk behoort. De kerk van het lichaam van Christus heeft dezelfde beweging te maken in de richting van deze wereld als God naar haar toe. De bewogenheid Gods nam in Christus vlees en bloed aan, vandaar dat de taak van de kerk is met deze zelfde beweging te richten op deze wereld. Doet zij dat niet, dan wordt ze een naar binnen gekeerd geval en is alleen maar gedacht op eigen machtspositie in deze wereld.

Al deze gedachten vinden wij in Dr. H. Kraemer '*de Roeping der Kerk*'. Alles is in beweging. Uitdrukkelijk schrijft hij, dat hij met opzet allerlei gebruikelijke gedachtegangen vermijdt en regelrecht vanuit de brandende nood van deze wereld schrijft. Hem drijft een hartstocht, dat de kerk uit haar verdovende slaap ontwaakt en de weg op gaat! De kerk is een interim tussen pinksteren en wederkomst. Het gaat ten diepste niet over de Kerk, maar om de wereld.

Van Ruler.

Het is een studie waard de specifieke gedachten van Ruler weer te geven. Helaas ontbreekt momenteel de tijd. De theocratie is in zijn Proefschrift en andere werken overwegend. Voor ons is van belang dat van Ruler het *apostolaat* als '*het wezen van de kerk beschouwt*'. Hoe groot ook de verschillen zijn tussen hem en dr. Kraemer, zij zijn beiden overtuigd van het allesbeheersende van het *apostolaat*!

Ds. G. Boer